

**DN. DVRANDI à Sancto Portiano, in Sententias
Theologicas Petri Lombardi Commentariorum libri
quatuor.**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quęstio prima. Vtrum sit in omnibus rebus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

est prærens rebus immūdis sua præsentia litas maculerur, nec nec spiritus maculatur ad corpus leprosum ex vniō: ne ipsius ad ipsum, nec sol quantum suis radiis contingat loca immunda. Et hæc est sententia, &c.

QVÆSTIO PRIMA.
Vtrum Deus sit in omnibus rebus.

Tho. 1. p. q. 8. ar. 1.

Circa distinctionem istam queritur de duobus. Primum est, vtrum Deus sit in omnibus rebus: Et arguitur quod non quia inter causas illæ solæ sunt intrinsecæ, quæ sunt partes rem constituentes, & hæc sunt materia & forma, finis enim & agēs dicuntur causæ extrinsecæ. Sed Deus non se habet ad creaturas, vt materia vel forma, sed solum vt finis vel agens, ergo Deus non est in rebus, sed potius extra res.

2. Item agere solū in rem præsentē videtur esse limitate virtutis, sicut agere aliquo supposito, sed Deus non est limitate virtutis, ergo non sola agit in prærens, sed in distans, & ita non est in omnibus, sed distans à quibusdā.

3. IN CONTRARIUM est quod dicitur Ioā. 22. cælum & terram ego impleo. idē patet per Augu. Hilar. Ambrosium, & Gregorium in litera.

4. RESPONSI O. Duo videnda sunt. Primum est, vtrum Deus sit in omnibus rebus. Secundū est de modo essendi in eis.

5. QVANTVM ad primum quod Deus sit in omnibus rebus probatur sic, causa singularis & immediata & actu operans simul est, vel non est cum suo effectu, & hoc habetur. 2. Phisic. sed Deus est causa singularis, per oppositum ad vniuersale per prædicationē, & immediata respectu omnium & actu operans quādiu res est, ergo simul est cum qualibet re existente, minor probatur quantum ad duas eius partes (scilicet) quod Deus sit causa immediata omnium, & quod sit actu operans quādiu res est, quod enim sit causa singularis exponēdo singulare modo quod dicitur est non oportet probare. Quantum ergo ad primum, scilicet quod Deus sit causa immediata omnium patet sic, duplex est causa, quædam est efficiens & non conseruans, vt domifactor respectu domus, quædam est efficiēs, & conseruans vt sol respectu luminis in aëre, & secundum hoc sunt duæ actiones, scilicet productio, & conseruatio, quāuis ergo Deus non sit immediata causa omnium quārum ad productionem, est tamen immediata causa omnium quantum ad conseruationem, secundum etiā hanc actionem semper est actu operans, quādiu res est, secundum illud Ioā. 5. patet mes vsq; modo operatur & ego operor, aliter enim res cederēt in nihilum nisi manu omnipotentis tenerentur, & sic patet minor. Sequitur ergo conclusio, scilicet quod Deus sit simul cum omnibus rebus quādiu sunt.

6. Sed contra hanc rationem instatur primò, quia est tota concedatur, nō videtur tamen probare conclusionē. Querimus enim vtrum Deus sit in omnibus rebus, ratio autē solum probat quod Deus & creatura sunt simul quod si intelligatur de similitate durationis, vt videtur esse in tēto Arit. (scilicet quod vno posito aliud ponatur) non propter hoc sequitur quod vnum sit in alio, alioquin cum Parisius & Roma sint simul duratione sequeretur quod Parisius esset in Roma, vel econuerso, quod nō est verum, si verò intelligatur de similitate loci adhuc nō sequitur quod vnum sit in alio, quia agens corporeum & suum productum non sunt simul, nisi quia sunt cōtacta. Per hoc autem vnum non est in alio, sed iuxta aliud. Et iterum istud non habet locum in agēte incorporeo, quia non potest esse contactum alteri, quare &c.

7. Secundò quod non videtur verum illud quod assumitur (scilicet quod Deus sit immediata causa conseruationis cuiuslibet rei) constat enim quod lumen non conseruatur à deo in aëre, nisi mediante sole, & sic est in com pluribus aliis, ergo saltem in istis non concludit ratio quod Deus sit in illis.

8. Et dicendum ad primū, quod quando dicimus deum esse in rebus, non intelligimus eum esse in eis vt partem intrinsecam, vel intrinsecus rem penetrantem, vt magis infra patebit, sed intelligimus eum esse præsentē rei, non solum secundum durationem, quia est quando res sunt,

nec secundum contactum corporalem, quum non sit corpus, nec virtus in corpore, sed secundum ordinem, qui in spiritibus tenet locum situs in corporibus, in hoc tamen excellit ordo in spiritibus situs in corporibus, quia per situm se habet vnum corpus ad aliud immediate quo ad sui extremum, sed per ordinē se habet spiritus ad corpus immediate secundum quodlibet sui (saltem nō est hoc dubium de spiritu increato, scilicet Deo, quicquid sit de aliis) propter quod potest dici esse non solum iuxta res, sed in rebus.

9. Ad aliud dicendum quod dato quod Deus nō esset immediata causa conseruatiua omnium quæcunq; sunt in rebus, tamen adhuc habetur propositum. Primò quia est non conseruet immediate omnē rem, vel omnē quod est in rebus, potest tamen si vult absq; sui mutatione immediate conseruare, operatio autē conseruandi non facit præsentiam, sed arguit eam à posteriori tanquam præsuppositam. Secundò quia in omni re subsistente est aliquid quod immediate à Deo conseruatur, incorporalia quidem secundū se tota à Deo conseruantur corporalia verò quo ad materiam, & illa quum sit in tota re, & nihil sit rei cui non sit prærens materia, vt pote quæ omnibus subest, quæ ratione Deus est ei prærens immediate ea ratione est prærens omnibus quæ sunt in re, licet nō conseruet ea immediate, conseruat enim materiam quæ est distans à quolibet rei, sic ergo patet primum.

10. QVANTVM ad secundū, scilicet de modo essendi in rebus, aduertendū est quod triplex est modus in genere quo deus dicitur esse in rebus, vnus generalis, & duo speciales, generalis modus est, quo Deus dicitur esse in rebus per essentiam, præsentiam, & potentiam, qualiter autē sit in omnibus per potentiam, & per præsentiam satis clarè & concorditer ponitur, quia quum deus sit in rebus, quia est causa rerum, sicut econtrario res dicitur esse in Deo, quia sunt creatæ ab eo (vt prius dictū fuit) secundū duas cōditiones causalitatis diuinæ dicitur Deus esse in rebus duobus modis, res enim producantur & conseruantur à Deo per intellectum, & liberè, dicitur ergo Deus esse in rebus per præsentiam ratione suæ intellectualitatis, sicut illa dicuntur sibi præsentia, quorum vnum est in prospectu alterius, sed dicitur in eis esse per potētiam suæ libertatis secundum quam potest prout vult eas conseruare, vel annihilare, qualiter autem sit in rebus per essentiam non sic concorditer ponitur.

11. Quidam enim dicunt de existētia Dei in rebus proportionabiliter his quæ dicta sunt de existētia rerum in deo, & hoc sic, quia sicut res considerata secundū esse proprii generis non dicitur esse in diuina essentia, sed solum in Dei scientia, vel potentia, quia ipsa sic considerata non est idem quod deus, sed se habet solum in ratione obiecti terminantis operationem diuinam (vt declaratiū fuit supra) considerata autem secundum esse virtuale suæ causæ quod est aliquid esse causati dicitur esse in dei essentia eo quod est idem cum ea, dicēte Anselmo, quod creatura in deo est creatrix essentia, sic ex ista parte deus potest considerari dupliciter. Vno modo secundum suū esse in se, & sic nō est in aliqua re per essentiam, sed potius dicitur esse supra res, quia in excellentia naturæ supergreditur omnem rem, sicut & natura creata simili modo considerata non est in essentia diuina, sed sub ea. Alio modo potest Deus considerari secundum esse quod non est ipsius formaliter, sed causaliter, & hoc est esse formale creaturæ, & sic Deus est in rebus per essentiam, nō quod essentia diuina secundum se sit in re, sed quia essentia quæ est rei formaliter, est essentia Dei causaliter, vt sicut ex alia parte dicebatur quod creatura in Deo est creatrix essentia, sic deus in creatura non est aliud quàm creatura.

12. Sed si bene volumus considerare, nec illud quod cōmuniter dicitur de existētia Dei in rebus per præsentiam, & potentiam, nec illud quod nunc specialiter dictum est de existētia eius in rebus per essentiam est sufficienter dictum. Primum patet, quia Deus per suam intellectualitatem æqualiter habet in prospectu res dum sunt, & antequam sint, similiter per suam libertatem æqualiter potest rem producere vel non producere antequam sit sicut iam existētem potest conseruare vel non conseruare, si ergo Deus dicitur esse in rebus per præsentiam, & potentiam

ratione suae intellectualitatis & libertatis modo quo expofitum est. Sequitur quod Deus secundum hos modos aequaliter erit in rebus nodum existentibus sicut in iam existentibus, quod non dicimus. Secundum autem non sufficit, quia ut probatum est in primo articulo, Deus est in rebus non solum secundum effectum suum, sed secundum realem exhibitionem & praesentialem essentiae suae, & ideo oportet plus dicere quam alii dicant.

13 Propter quod aliter dicitur & melius, quod quum existentia Dei in rebus requirat existentiam rerum, in eo enim quod non est nihil esse potest, res autem non existunt, nisi per actualem operationem Dei creatis, & conseruatis res, ideo secundum tria quae concurrunt ex parte Dei ad productionem, vel conseruationem Dei sumuntur illi tres modi. Illa autem tria sunt operatio vel actio, virtus a qua est actio, & essentia in qua est virtus, quia ergo actio creatio nis facit rem existere, actio autem conseruationis existentiam rei continuat. Existentia autem rei facit rem Deo praesentem, & Deum rebus, Deus enim non efficitur praesens rei, nisi quia res efficitur praesens ei, ideo ratione actionis producentis & conseruantis rem in esse, Deus dicitur esse in rebus per praesentiam. Et quia haec praesentia non est solum secundum cognitionem ut alii ponunt, sed secundum realem exhibitionem, nam sicut figura sigilli non fit nec conseruatur in aqua, nisi ad realem coexistentiam sigilli, sic nulla res conseruatur in esse, nisi ad realem coexistentiam Dei, ideo dicitur Deus esse in rebus per essentiam propter realem coexistentiam diuinae essentiae cum rebus, vterius quia ab essentia non egreditur actio nisi mediante potentia dicitur Deus esse in rebus per potentiam. Et hi sunt modi generales quibus Deus est in omnibus rebus consideratis, scilicet secundum suum esse naturale. Alii autem modi sumuntur secundum esse spirituale quod est esse gratiae, per quam regeneramur ad spiritualem vitam, in quo est duo considerare scilicet personam reparantem nos (scilicet Christum) qui per assumptam humanitatem tanquam per instrumentum non necessitatis, sed congruitatis reparauit nos, & sic Deus dicitur esse in humanitate assumpta per gratiam vnionis, vel possumus considerare hominem reparatum in quantum huiusmodi, & sic dicitur esse in homine per gratiam adoptionis, & secundum primum modum, scilicet per gratiam vnionis, constat quod Deus nouo reali modo est in creatura assumpta, & non solum ut effectus eius, qualiter autem sit nouo modo in creatura secundum alium modum ipse Deus, & non solum eius effectus dictum fuit supra dist. 14.

14 AD primum argumentum dicendum quod Deus non dicitur esse in rebus per modum partis intrinsecae rem componentis imo est extra res, sed dicitur esse in eis per immediatam praesentiam quam habet ad quamlibet rem, non solum secundum extremum rei ut fit per contactum, sed secundum quodlibet rei, quam praesentiam facit ordo non situs, ut dictum fuit.

15 Ad aliud dicendum quod facere rem praesentem esse quae prius omnino non fuit, vel conseruare iam factam, non arguit imperfectionem, vel limitationem potentiae, sed potius perfectionem dum absque eius praesentia cetera nec esse nec permanere possunt, secus autem est agere aliis quo supposito, quia istud arguit quod virtus causa non extendit ad omnia, ex quo necessario aliquid supponit & istud est imperfectionis, ideo non est simile.

QUESTIO SECUNDA.

Vtrum Deus sit vbique.

Tho. 1. q. 2. ar. 2.

Secundo quaeritur vtrum Deus sit vbique. Et arguitur quod non, quia sic se habent permanentia ad locum sicut successiua ad tempus, sed in successiuis vnum indiuisibile non potest esse in diuersis temporibus simul, ergo nec indiuisibile permanens (ut Deus) potest simul esse in diuersis locis, non est ergo vbique.

2 IN CONTRARIUM est quia Deus est in omnibus rebus, sed quilibet locus est aliqua res ergo Deus est in omni loco.

3 RESPONSIO. Locus potest considerari dupliciter, vno modo prout est quaedam res creata & sic Deus

est in omnibus locis sicut dictum est eum esse in omnibus rebus. Alio modo potest considerari secundum quod est contentus locati. Et sic dicendum est quod deus secundum se nusquam est, & secundum effectus suos est vbique, secundum se nusquam est, quia a nullo continetur, sed potius omnia continet, & conseruat, secundum autem effectus suos est vbique, quia omnem locum replet effectibus suis, & secundum hunc modum proprium Dei est esse vbique, nihil enim replet omnem locum bonitatibus, & effectibus suis nisi Deus.

4 Iuxta quod est notandum quod Magister in litera distinguit triplicem modum essendi in loco (scilicet) circumscribitur, & hic modus conuenit solis corporibus, quae secundum sui vltimum conueniuntur vltimo continetis quod est locus ea circumscribens. Item aliquid est in loco diffinitiuum & hic modus ut dicunt quidam conuenit substantiis spiritibus creatis de quo statim inquiratur postea.

5 Et neuter istorum modorum essendi in loco, vel vbique Deo conuenit. Cuius ratio est, quia primus modus arguit in eo quod dicitur esse in loco limitationem quantitatis corporeae. Secundus vero modus arguit limitationem essentiae & virtutis secundum illos qui hunc modum ponit, vtrumque autem istorum Deo repugnat. Item secundum nullum istorum modorum potest aliquid esse in pluribus locis simul, & multo minus vbique, impediens hoc limitatione rei secundum quantitatem motus vel virtutis, ut dicunt qui ponunt spiritum loco diffinitiuum.

6 Tertius modus essendi in loco scilicet repletiuus conuenit Deo, non secundum se, sed secundum suos effectus (ut dictum est) & sic est proprium Dei esse vbique, quia sola virtus diuina se extendit ad producendum omnes res existentes, vel posibles esse in loco, & hoc (scilicet) repletre locum suis effectibus, & sic esse vbique conuenit ei non ab aeterno, sed ex tempore sicut & producere res quibus omnis locus repletur.

7 AD ARGUMENTUM primum dicendum quod sicut est aliquid indiuisibile quod est aliquid successiuorum ut nunc vel mutatum esse, & istud non potest esse in pluribus partibus temporis, vel motus, aliud vero est quod non est de genere successiuorum ut aeternitas vel aeternum & istud potest coexistere toti successioni motus aut temporis. Sic est quoddam indiuisibile quod est aliquid quantitatis ut punctus. Et istud non potest esse in pluribus partibus magnitudinis, vel in pluribus locis. Aliud est indiuisibile quod est totaliter extra naturam quanti corporealis (ut Deus) & de tali indiuisibili nihil prohibet quin sit praesens omnibus locis, & omnibus rebus.

Sententia huius literae in generali.

CVmque diuina natura. Haec est secunda pars principalis distinctionis praedictae, ubi excludit a Deo ea quae consequuntur creaturam in loco existentem, scilicet localitatem & motum. Et diuiditur in tres partes. Primum proponit quod intendit. Secundum ostendit qualis imperfectio inuenitur in creaturis existentibus in loco ibi, omne ergo corpus. Tertium concludit imperfectionem deum non habere ibi, statemur itaque.

2 IN SPECIALI sic procedit. Primum ponit quod diuina natura sic est in omni loco quod non circumscribitur vel diffinitur loco, vel aliquo modo, deinde ostendit quod haec duplex imperfectio inuenitur in creatura, creatura enim corporalis loco diffinitur & circumscribitur, spiritualis autem solum diffinitur. Item corporalis creatura per tempus & locum mouetur, spiritualis autem per tempus solum. Mutari autem per tempus est per affectiones temporis subiacentes mutari. Postea inquit vtrum mutari per locum spiritui conueniat, & determinat quod transire de loco ad locum, itaque diffiniatur & non circumscribatur sic conuenit spiritibus, sed transire de loco ad locum circumscribitur eis non conuenit. Deinde ostendit quod esse locale & circumscribitur, & diffinitur deo non conuenit, addit, quod Deus sine sui mutatione de nouo incipit, & definit esse in creatura. Vltimo determinata recapitulatur, ut patet in litera. Haec est, &c.

QV. 2.